

Na horách svítalo.

Po široké rozlehlé stráni se jako bělavé chomáčky líně brouzdalo stádo ovcí. Aramig jim nevěnoval moc pozornosti. Z vrcholu pozvolného ale majestátního kopce se díval do dálek. Všude hory. Nádherné zelené svahy, rokliny, lesy. V dálce se na východě v horkém vzduchu tetelil šedavý obzor. Aramig pomalu bloudil pohledem po obzoru a nasával vůni probouzejícího se dne a trávy, která se po ránu zbavovala třpytivé rosy.

Na severu se hory skláněly do široké nížiny pokračující k městu Musch a potom někam daleko k obzoru, kde se zvedají další vrchy.

Miloval ten rozhled. Kvůli téhle svobodě se rozhodl k něčemu zdánlivě tak pošetilému, že se místo velkolepých plánů pustil do chovu ovcí na stráních nad městečkem. Pro ten klid, pomalý rytmus, nádherný vzduch, nekonečnou svobodu – a tahle rána.

Bečení ovcí se rozléhalo strání, stejně jako cinkání jejich zvonců. A ta aromatická vůně trávy, ze které slunce ještě nestačilo vytáhnout všechnu vodu! Po tváři hladily závany vláhého teplého větru, který ještě nebyl horký a vytvářel příjemný přechod mezi nočním chladem a prosluněným dnem.

Usadil se vždycky na takové malé skalce na vrcholu, ovce nechal pást dole na svahu a užíval si okamžik, kdy slunce vyskočí nad obzor a celou krajinu ozáří zlatavými paprsky.

„Škoda, že nechceš přijít, ráda bych tě tam viděla,“ zkoušela Aramiga přesvědčit Narine, mladá dívka sedící o kousek vedle. Zírala do dálek a nastavovala tvář prvním slunečním paprskům,

„Tam bude i ten panák Ismet, že jo?“ ujišťoval se Aramig.

„Křivdíš mu,“ zlobila se na něj, „je to moc milej a pozornej kluk. Umí se chovat.“

Aramig se zasmál. „Jednou to dotáhne daleko, jako jeho otec.“

Narine se zamračila. Nechácala, proč se to Aramigovi nelíbí. „Tebe vůbec neláká něco dosáhnout?“

Aramig pokrčil rameny. „Já nikdy nebudu obchodník jako strýc,“ obhlížel hory „Radši sem tu a připadám si tady jako na půl cesty mezi nebem a zemí.“

„To já bych ráda něčeho dosáhla! Aby si mě muž jednou moh za něco vážit,“ zasnila se Narine.

„Ismet?“ nešlo přeslechnout jemný sarkasmus v jeho hlase.

„Možná,“ připustila.

Aramig nad tím jen vrtěl hlavou.

„Až se vrátíš, oslavim to s tebou, ať už budeš slavná operní zpěvačka a žena velkého beje, nebo jenom moje malá sestřenka Narine,“ usmál se na ni, aby napravil tu narážku kolem přítomnosti Ismeta na oslavě. „A neboj, přijdu ještě v úterý.“

„Na partii šachu? To ste zavedli krásnou tradici,“ usmála se Narine.

Vánek k nim vzduchem zanesl hlas muezzína. Vytrhlo je to ze snění a přimělo podívat se dolů do údolí.

Dole se v závětří hor choulilo město Musch. Střechy a úzké uličky. Obrovská budova katedrály. Paprsek slunce zazářil na kopuli minaretu. Muezzín se znovu ozýval. Aramig si smutně povzdychnul. Čas ranního snění se nachýlil a bude muset vyrazit dolů.

Rychle očima přeběhl přes město na protilehlý svah, kde první záblesk slunečního svitu zatančil na šedohnědých kamenech zříceniny hradu Haspet, který tu nechal už ve starověku postavit král Orontes na ochranu města Musch před Alexandrem.

Je čas jít do města, pomyslel si. Vstal a sešel pár kroků ze svahu dolů ke svému stádu. Udeřil několikrát holí do země a hůl ve svislé poloze podržel jako znamení na své ovce. Stádo postupně poslechlo dennodenně opakovaný pokyn a pomalu se dalo do pohybu dolů k cestě. Dívka ho soustředěně sledovala, pochopila, že se půjde domů.

Aramig mrkl na Narine, která se sebrala a volným krokem sledovala ovčáckého psa, který rozvážně dirigoval stádo dolů ze stráně. Naposled se zastavil a přehlížel střechy městečka. Nemusel spěchat, stádo se jen lenivě začalo houfovat na stráni směrem k cestě dolů. Snadno je ostřejším krokem dojde. Ale ještě si užíval ten pohled.

Vycházející sluníčko pomalu zalávalo i bílé domy a z toho všeho vystupovala třpytící se střecha kostela. Hezký pohled, pomyslel si a klidným krokem vyrazil za svým kolébajícím se stádem.

Narine se bezstarostně vracela ulicí.

Na zápraží domu seděla skupina tureckých sousedů Azarianových, a když na ně Narine přátelsky zavolala „Iyi gynler!“ a oni s úsměvem odpovídali „Gunaydin Bayan!“ Tak vážně ho ale zase nemysleli. Jen co Narine přešla, jejich tváře zase ztuhly a zorničky se stáhly do úzké škvírky. Nad nimi klepla o rám okenice, jak kdosi zavíral okno.

Dům Azarianových vypadal zvenčí trochu nepřístupně, ale uvnitř byl pohodlný a zařízený s vybraným vkusem Narininy matky, paní Azarianové.

Do zahrady vedla brána z bílého kamene, protože paní Azarianová byla přesvědčená, že vchod musí rodinu dobře reprezentovat. A dveře bývaly často otevřené, protože Azarianovi tím chtěli ostatním dávat najevo své pohostinství.

U Azarianových bylo rušno,

Halu obíhaly měkké a pohodlné divány, na kterých bylo pečlivě rozložené různé oblečení. Vzduch byl provoněný spoustou květin, pečlivě barevně sladěných do nádherných kytic, které místnost dekorovaly. Poposedávaly tu elegantně oblečené dámy – a mezi nimi vévodila paní Azarianová.

Na podlaze haly i pokojů domu byly krásné, většinou perské koberce, a stěny zdobily ručně tkané tapisérie. Paní Azarianová si dávala záležet, aby si dům svým luxusem v ničem nezadal s bohatými orientálními domy Turků. Vše bylo ale dokonale vyvážené, ničeho nebylo příliš a jednotlivé předměty k sobě stylem i barvami ladily.

Na kamenné římsě v čele místnosti byla ikona s Madonou, která se v rodině Azarianových předávala celé generace. Pocházela z Byzance a jeden z předků Azarianových ji odtud vyvezl, když v Konstantinopoli vypuklo šílenství ikonoklasmu. A tím ji zachránil. Teď tady zdobila halu a dokládala staletí starou tradici rodiny.

Paní Azarianová si snila o tom, že až děti dospějí a samy budou mít vlastní potomky, budou se tu všichni párkrát do roka scházet a užívat si společně té atmosféry. A samozřejmě, také milovala ty salonní schůzky se svými přítelkyněmi, kdy domlouvaly různé, většinou kulturní akce.

„Já bych nezačínala tím divadlem, to bych naopak zařadila až úplně na konec,“ dohadovala se s ostatními jedna z účastnic.

„Ale jestli se na něj pak ještě soustředí,“ namítala druhá.

„Co myslíte, paní Azarianová?“ hledala u ní podporu pro svou představu.

„Na začátek bych dala ten pěvecký sbor ze školy. A chtělo by to nějakou krátkou píseň i kurdsky a turecky, aby to vyjadřovalo, že tohle město je tu pro všechny,“ vysvětlovala svou představou paní Azarianová.

„Bude to někdo zapisovat?“ zeptal se někdo a jedna z účastnic se přihlásila. „Já to napíšu, sestavíme program.“

„A navrhneme i plakát s programem, který vyvěsíme na dveře,“ pokračovala paní Azarianová.

„Trojjazyčně!“ byla nadšená dáma, která zapisovala.

Když Narine vešla, překvapila ji živá debata, cvrkot a ruch, který tu probíhal. Narinina matka tu pořádala sešlost skupiny místních arménských žen. Narine už to znala, když se blížily nějaké větší svátky, organizovala matka s těmi přítelkyněmi různé akce – jako dobročinný bazar, pěvecké vystoupení dětí ve škole a podobně.

Když matka zaregistrovala, že Narine vešla, podivila se, „Já si říkala, že spíš nějak dlouho, ale nechtěla jsem tě v neděli budit.“

Narine se usmála. „Byla jsem za Aramigem. Chtěla jsem ho přemluvit, aby na velikonoce přišel na oběd.“

„A?“ byla matka na výsledek zvědavá.

Narine zavrtěla hlavou. „Vadí mu... no já ti pak povím.“ Zarazila se, protože vlastně nechtěla před těmi cizími ženami přiznávat, jaký spor s Aramigem vedou.

Matka si povzdechla: „Aramig dělá strýci jen starosti.“

Narine přikývla a prošla halou. Matku nechala jejím starostem o dobročinný bazar. „Jdu se oblíct do kostela.“

Matka se lekla a podívala se na velké hodiny mezi okny. „Páni! To už je tolik?!“

Katedrála v Musch

patřila k nejstarším křesťanským chrámům na světě a současně byla také největším chrámem v západní Arménii. Stála na kraji města na mírném kopci a její střechy svítily do celého kraje. Obyvatelé Musch na ni byli hrdí a každou neděli se jejími širokými dveřmi proudily dovnitř zástupy lidí, kteří přicházeli na bohoslužbu.

Chrámovou loď naplnil zpěv bohoslužby.

Vzduch byl sytý vůně voněl pryskyřičného kadidla a paprsky slunce vstupující dovnitř okny v kupoli vykreslovaly v mlžné atmosféře vyvolané kadidlem ostré světelné jazyky.

Otec Hagopian vedl nedělní bohoslužbu v katedrále.

Za oltářem byla mystická dvířka do nejstarší části katedrály – kaple s hrobkou Jana Křtitele, která byla postavená ve čtvrtém

století. Její starobylost byla patrná už ve tvaru a strohosti výzdoby vstupního portálu. Katedrála stála v areálu kláštera Karapet a byla největší a nejkrásnější v celé západní Arménii.

Stěny zářily barvami a malbami a Narine dnešní bohoslužba připadala něčím významnější. A to přes to, že skutečně sváteční bohoslužby přijdou příští týden na svátek zmrtvýchvstání. Ale možná to bylo tím, že už věděla, že ji čeká odjezd do Vídně a kdo ví, na kolik let se rodnému městu vzdálí.

Otcova pracovna voněla tabákem

Aram pozorně prstem sledoval sloupce v jednom řádku a snažil se zorientovat.

„A je důležité, takhle to zapisovat?“ odporoval otcí, „vypadá to hrozně pracně.“

„Dává ti to zpětnou kontrolu o nákladech. A to potřebuješ, když máš kalkulovat, co se vyplatí a co už ne.“

„A proč to mám umět, když ty knihy přece vede účetní, ne?“

„Ale musíš jim rozumět. Účetní ti do nich bude psát čísla, ale jednou budeš řídit naši firmu a musíš rozumět, co znamenají. A musíš z těch čísel poznat vývoj. Být kousek napřed, aby tě nic nepřekvapilo.“

Aram si smutně vzdychl.

Salonem zněly tóny Bacha

Narine hrála na klavír a a zpívala árii „Hört, ihr Augen, auf zu weinen“. Matka nábožně naslouchala, ale Taline sebou šila jakoby ji hudba vůbec nezajímala.

Narine najednou udělala chybu. Jednu. Druhou. Přestala hrát a zírala do not. Pak se rozkřičela na sestru. „Cos mi to tu udělala?“

Taline obtížně skrývala radost.

Narine vyskočila od klavíru se složkou not v ruce a vrhla se po mladší sestře. „To že nemáš talent, neznamená, že mi můžeš ničit noty!“ A už se napřahovala, že si to se sestrou rozdá ručně.

„Počkejte, holky, co blázníte! Nechte toho!“

„Závidí mi, že něco umím a někam to dotáhnu!“

„A kdo je na to tvoje úpění zvědavej?!“ bránila se Taline a utíkala pryč, aby to neschytala.

„Tak dost!“ Přestaňte! okřikla je obě matka.,“

„Jo, přestaň!“ přidala se Taline.

„A proč mám přestat?! To jí jako vždycky všechno projde?“

„Ale to že něco neumíš zahrát, přece nemůžeš svádět na sestru!“ Brzdí matka Narine. Taline toho využila a posmívala se sestře „Neumí! Neumí!“

Narine přidala na razanci „Já že dělám chyby? Dyť mi tady načmárala do not, podívej se na to!“ ukazovala Narine matce noty, aby ji přesvědčila, že její rozčilení je opravdu na místě.

Výstup přerušilo vrznutí branky a všechny tři se podívaly otevřenými dveřmi do zahrady.

Do zahrady vcházel Bej se svým synem Ismetem.

U dveří jim drželi špalír dva vojáci, kteří zůstali stát u branky.

Veškerý povyk a hádka tím jako zázračně skončily jako když utne a Narine se snažila tvářit jako mladá dáma. Jen Taline na ni dělala obličej, aby ji znovu rozčílila. Ale to se jí nepovedlo.

Bej s Ismetem vešli dovnitř. Byli barevně a krásně oblečení, Ismet ve třpytivé důstojnické uniformě s šavlí houpačící se po boku.

Ismet se usmál na Narine, a Narine i matce velmi dvorně věnoval po kytici. „Dovolte mi pozdravit nejskvělejší arménskou dámu ve městě a nejkrásnější Arménku pašaliku Musch.“

Matce to zalichotilo a Narine nemohla z Ismeta spustit oči.

„Ráda vás vidím v našem domě, pánové!“ uvítala je matka. Matka i bej si s úsměvem všimli, jak po sobě Narine i Ismetem pokukují. „Jdete za manželem, beji?“

Bej přikývl. „Ano, musíme něco projednat. A Ismet říkal, že si rád dá čaj s mladými pány, prý si dnes domluvili nějakou partii nebo co.“

„Samozřejmě, manžel je s Aramem v pracovně. ... Taline, odveď beje k otci. A Narine, vezmi Ismeta do salonku za mladými pány... a udělej čaj. Obsluž otce s bejem a pak mladé pány,“ velela matka situaci nejlépe, jak uměla.

Dcery dávno zapoměly na hádku a poslechlly. Každá se vydala s jedním z hostů svým směrem.

„Moc ti to sluší. Jako vždycky, samozřejmě. Ale když tě vidím, zase si to víc a víc uvědomuju,“ lichotil sladce Ismet Narine. Ta se culila a dělalo jí to moc dobře.

„Nenapadlo mě, že bys přišel hrát šachy s mými bratrance,“ obrátila se na něj „začaly tě zajímat?“

Ismet spiklenecky přiznal pravdu. „Vůbec. Ale byla to dobrá příležitost tě vidět.“

Narine se usmála: „Tos neměl chodit na šachy, ale dopoledne s Bachem?“

„Toho neznám,“ přiznal Ismet.

Narine to rozesmálo: „Skladatel. Učím se zpívat jeho árie.“

Ismet se samozřejmě přikývl, i když netušil, o čem je řeč.

„Ale můžeš to napravit, budu ho zpívat na té večerní slavnosti. Přijdeš?“

„Na slavnosti?“ byl Ismet překvapený.

„Musíš přijít,“ laškovala s ním a otevřela Ismetovi dveře do salonku.

V salonku seděli Narinini bratrance

Levon a Karen a rozkládali figurky po šachovnici. Když vešel Ismet s Narine, byli překvapení. „Tebe bych tu nečekal Ismete! Poď dál, vítej v klubu.“

„Ani já,“ neodpustil si sarkastické přivítání Aramig.

„Donesu vám čaj!“ mrkla na ně Narine.

Do pracovny pronikl proud světla z otevřených dveří. V nich stál Mirza Sandžak bej a srdečně se na otce usmíval.

„Zdravím vás, pane Azariane!“

Otec zvedl pohled od papírů a rozpřáhl ruce, „Tak teď jste mě překvapil, beji! Rád vás vidím, řeknu dceři ať nám přinese čaj!“

„Není třeba,“ usmíval se bej. „Pouštěla mě do domu, už se na tom pracuje!“

„To je skvělé, pojďte se posadit.“ Pak se otec otočil na Arama. „Řešili jsme s Aramem účetní knihy, snažím se ho zasvětit do řízení podniku.“

Aram beje uctivě pozdravil. „Zdravím vás, beji!“

„Běž za mladými pány, dneska si dáme od úctů oddech,“ potěšil otec Arama. Ten se ještě jednou mírně uklonil bejovi a odešel.

„To je velmi moudré. Kolik Aramovi vlastně je? Hrozně to letí.“ Chválil bej otcovu výchovu.

„Devatenáct, nejvyšší čas.“

Bej přikyvoval.

Vešla Narine a nesla otcí a bejovi na velkém stříbrném tácu čajovou konvici, hrnky a lžičky. Zatímco bej s otcem se posadili do měkkých brokátem potažených křesílek kolem malého konferenčního stolu, Narine jim servírovala.

„Ismetovi konečně přišlo jmenování do funkce v armádě, moc se na to těší. A to víte, jsem hrdý otec mladého důstojníka,“ chlubil se bej. A Narine pozorně vnímala, co o Ismetovi povídá.

„Gratuluji! To je skvělé!“ sdílel otec bejovu radost.

Otec s bejem osaměli a měli klid na pracovní debatu, seděli s bejem, správcem města, v pohodlných křeslech, sledovali páru pouštějící konvici s čajem a řešili docela praktické věci.

„Určitě víte, že britské lodě napadly naše obranná postavení na úžinách,“ načal pracovní debatu bej. „Nejmilostivější panovník bude nucený na tuhle vojenskou agresi reagovat. Víte, zatím v tom smyslu ještě nepřišlo žádné nařízení, ale očekával bych vyhlášení revizice ve prospěch armády.“

Bej vypadal ustaraný, bylo vidět, že blízkost války ho tíží. Nepochybně před něj staví řadu úkolů, jejichž řešení bylo velmi obtížné a často bylo jejich řešení i pracné a nepříjemné. Narinin otec, obchodník Azarian se mu v tom snažil ulehčit a navázal. „Říkal jsem si, že bude prozíravé se s hrozbou války připravit na těžší časy. Povedlo se mi velice dobře nakoupit zásoby cukru. Už mi potvrzovali, že jsou ve skladu v Erzurum. A taky bavlnu, dokud to šlo, nakupoval jsem všechno, co bylo k máni,“ vysvětloval otec Mirza sandžak bejovi.

Seděli v křeslech kolem nízkého stolku a vedli přátelskou debatu. V pracovním obchodníka Azariana bylo příjemně, i když venku už začínalo být vedro. Místnost voněla aromatickým dýmkovým tabákem a roztažené závěsy dovnitř pouštěly tlumené světlo.

„Jste prozíravý člověk, pane Azariane,“ pochvaloval jeho opatření bej, „vláda bude všechny zásoby potřebovat. Určitě víte, že ministr války Enver Paša k vám Arménům nemá zvlášť důvěru a svaluje na vás neúspěchy zimního tažení u Sarikamiše.“

Otce to ale nijak nepřekvapilo. „Proto o tom mluvím.“

Na tváři otce i Mirzy sandžak beje se objevil úsměv. Znali se dost dlouho, a oběma to bylo jasné.

Bej ztlumil hlas: „Trápí mě zprávy z Istanbulu, víte Enver paša pravděpodobně ve vládě obtížně obhajuje porážky na východě a hledá na koho to svěst,“ řekl otci s ustaranou upřímností, „doufám, že vaše opatření ho uklidní a pochopí, že Arméni v Musch jsou na straně vlády.“

Otec ucítil jeho starost, „O tom nemůže být pochyb.“

„Já to vím,“ posteskl si bej, „naši mladí jen hledají krajní řešení. Bude to obtížná doba, pane Azariane.“

„Máte nějaké konkrétní zprávy?“

„Nemám. V poslední době nemám. To mi dělá starosti.“

Otec se na beje usmál, „jste-li správcem provincie vy, nemám obavy o budoucnost.“

Bej mu opětoval úsměv, „Už aby bylo po válce, i syn už z těch řečí o velkých vítězstvích blázní.“

V salonku u čaje se sešla společnost mladých pánů
Ismet si přisedl a za okamžik vešel i Aram.

Mladí pánové oblékli nedělní obleky jak se na takové odpolední posezení u čaje slušelo. Ismet byl viditelně pyšný na svou novou uniformu, kterou ze společnosti vyčníval. A třeba přiznat, že mu padla a hned byl jasný jeho společenský status. Azarianovi jsou sice možná bohatší, pokud by se koukalo jen na majetek, ale to jen Arméni, a Aram nikdy neudělá kariéru, která by byla srovnatelná s Ismetovou. Aram se nikdy nestane vyšším důstojníkem

v osmanské armádě. Ismeta důstojníkem jmenovali hned na začátku jeho kariéry, protože je přece syn místního beje. A on svou novou nádherně barevnou uniformu nosil s odpovídající pýchou jako kohout nosí své barevné peří. Dobře věděl, že to zabírá, jak na jeho vrstevníky, tak na mladé dívky.

Bratřenci Karen s Aramem při hovoru rozložili figurky na šachovnici a rozehráli první tahy. Aramig zapaloval dýmku a první nabídl Ismetovi. Ten ji ochotně přijal. Zatáhl a mlčky zahloubaně sledoval hráče. „Nezkusíš to s náma, Ismete?“ povzbuzoval ho Aram.

„Nikdy jsem to nehrál,“ přiznal Ismet.

„Nějakou dobu se to musíš učit, je to docela obtížná hra. Ale naučíš se kombinovat, přemýšlet na několik kroků dopředu, vymýšlet možnosti, plánovat další tahy. Cvičíš tím úsudek,“ pobízel ho Karen.

„Úsudek?“ nedokázal skrýt zklamání „No... ale k čemu ti to je? Já doufal, že je to o válečném umění.“

Aram se Karenova vysvětlení chytil, „Třeba když chceš vybudovat velký podnik, něco dokázat.“

„Mluvíš jak ty Židi, proč bych měl budovat nějakou firmu?“

„Třeba budeš chtít dobrý příjem, získat majetek.“

Pro Ismeta je to úplně jiný přístup ke životu. „Když budu chtít peníze a majetek, Allah mi řekne, tamhle jsou, jdi a vem si je. A já pudu a vezmu si to.“

„I když ti to nepatří?“ odsekl Aramig.

„Ale ono mi to bude patřit! Protože mi to dá Allah. Copak to nechápeš?“

Karen šachy obhajuje: „Neni to jenom o firmě, prostě, když chceš něco dokázat, musíš umět plánovat. Příčina – následek. Poměřit různé možnosti, umět se správně rozhodnout. To se ti hodí i v armádě.“

Ismet nad Aramovým vysvětlením zavrtěl hlavou. „To je vlastně docela rouhačská hra, jak tě poslouchám, to není pro dobré věřící.“ Uchopil šachovnici, zvedl ji a všechny figurky z ní sesypal dolů. Rozkutálely se po stole, některé spadly na zem.

„Kde jsou tvoje plány teď? Nemůžeš plánovat nebo rozhodovat, to přísluší všemohoucímu, seš tu od toho, abys plnil jeho vůli.“

„Takže ať vyhraješ, nebo prohraješ, je to vlastně Allahova vůle. Ať uděláš cokoli, nemusíš si nic vyčítat,“ začal Aramig chápat, jak Ismet uvažuje, „Byla to prostě Allahova vůle.“

„Samozřejmě!“ Divil se Ismet, že jim to není jasné.

Aramiga to rozesmálo.

Karen se snažil zahladit rodící se konflikt „Nemusíš je hrát, jenom jsem si myslel, že by tě to mohlo bavit.“ Aram mezitím sbíral spadlé figurky a snažil se je vrátit do postavení, do kterého se při hře s Karenem dostali. Ještěže to bylo sotva pár tahů.

Vešla Narine a přinesla čaj i mladým pánům.

Rozložila hrnky po stole a z konvice, z níž se kouřilo a všem postupně nalévala.

„Ty se nebudeš dívat, jak hrajou ty šachy?“ Vyzvídal Ismet.

Narine zavrtěla hlavou. „Ne, mám domluvenou hodinu němčiny.“

„Učíš se německy?“ Ismet to nechápal, „Proč by se dívky měly učit cizí jazyky?“

Karen nevynechal příležitost, aby si do Ismeta nedloubl.

„Pojede studovat do Vídně. Bude zpívat v opeře, budou jí uctívat jako slavnou zpěvačku. Bude cestovat. To bez cizích jazyků nemůžeš.“

Ismeta to nepříjemně překvapilo. Potáhl z čibuku a zahloubil se nad tím. Nedávalo mu to smysl, „Když budu chtít do Vídně, dobudeme ji a přikážeme tam mluvit turecky.“ Ještě jednou si v hlavě přerovnal představu, kterou mu předestřel Karen. „Zpěvačka?“ podíval se překvapeně na Narine.

„Já dobudu Vídeň zpěvem,“ usmála se na něj. Až tam jako generál nebo vyslanec přijedeš, budeš mít nejčestnější místo na mém koncertě. „Podívala se mu do očí a čekala reakci. Ale Ismeta celé to zjištění vyvedlo z rovnováhy a najednou už zapomněl na svou galantnost. „Jako princezně pašaliku Musch ti to bude slušet víc.“

Narine se na něj usmála. A opustila místnost. Mladí pánové tak zůstali opět se svou hrou a debatami.

Narine se povalovala v posteli a nedařilo se jí usnout. Taline na tom nebyla o moc lépe. Oknem dovnitř dopadal svítící proud měkkého modrého měsíčního světla.

„To vypadá, jakoby na mě ta hvězda mrkla,“ špitla.

Pokoj se rozplynul

Ocitli se vysoko v horách,

krajinu osvětlovalo modravé třpytivé měsíční světlo. Ucítily, jak jim svěží vzduch vanoucí po hřebeni zpřeházal prameny vlasů.

A po cestě vinoucí se po hřebeni přijížděla svítivá silueta jezdce ve stříbřité zbroji.

„Princ Vardan!“ zůstala šokovaná Narine. Posadily se na polštáři.

Vardan dojel až k nim. Pak se sehnul a každé beze slova podal granátové jablko.

Dívky si vzali jablka a obě na něj nechápavě zíraly. A prince Vardan mezitím zase bez dalších řečí otočil koně a odjel. Dívaly se za ním a přemýšlely.

Narine do ticha ložnice fabulovala vysvětlení

„Někdy nosí kouzelné dárky.“

Taline se zavrtěla v posteli a otočila se od okna k Narine.

Granátové jablko si položila na stolek vedle postele. Pak se znovu zadívala dlouze na oblohu a zavřela oči.

Narine ji sledovala a zavřela oči také.

Náměstíčkem před školou

zněl zvuk zvonku. Jedna z učitelek stála na zápraží a cinkala, až se to neslo ulicemi.

Do školy rychlými kroky přicházely žáčky. Samé Arménky. I Narine se sestrou. Dívčí školu ve městě vedla Slečna Louis, Ameri-

čanka, která se rozhodla, že bude pomáhat dívkám v tomhle dalekém koutě země.

Ve třídě dívčí školy

probíhala hodina zeměpisu. Přes tabuli byla rozbalená velká mapa Evropy, Středomoří i celé Osmanské říše.

Slečna Louis vykládala: „Osmanská říše je vlastně takové zastřešení, pod kterým se může dařit mnoha různým národům s různými kulturami, s různými jazyky. Vidíte, že podobně je to v Rakousku nebo Ruské říši. V budoucnosti budou všichni žít spolu a národy zaniknou.“

Narine se hlásila. Slečna Louis na ni mrkla a ukázala, ať mluví. „A nemůže se stát, že po válce se to všechno změní?“

Slečna Louis se zamyslela a rezolutně zavrtěla hlavou. „Ne ne, to je asi nemožné. Vidíte přece, že takhle to má své zákonitosti, jinak by to nedávalo smysl. Vidíte, že ty více-národnostní státy jsou zárukou stability.“

„Může se ta válka nějak dotknout i nás?“ obávala se jiná dívka.

Slečna Louis byla optimistka. „Já si myslím, že válka hlavně brzo skončí, politici jsou dnes moudří lidé a vědí, že pokračovat v ní by mělo hrozné následky.“

„Slečno Louis, myslíte, že Spojené státy se do té války zapojí?“ zaznělo ze třídy.

„V žádném případě. Válku je potřeba hlavně rychle ukončit. Já si myslím, že na tom diplomaté pracují a brzy k tomu dojde.“

Dívky v lavicích vypadaly, že jsou s odpověďmi spokojené.

Slečna Louis jim ale neopomněla připomenout jejich povinnosti. „Nezapomeňte, zítra se sejdem ve velkém sále na radnici ke zkoušce, a v pondělí je koncert, cvičte, ať si neuděláme ostudu. A po svátcích si napíšeme písemný test z hlavních měst!“ A významně přitom ukázala na mapu.

Náměstíčko před školou ožilo.

Z těžkých dveří školy se na žíznivé a planoucí slunce vyhrnul dav sevelících a smějících se dívek. Většinu z nich právě skončilo vyučování a to je vždy zdroj radosti.

Kolem tiše visícího zvonku létala bzučící moucha. Pak si to asi rozmyslela a vlétla oknem do budovy.

Vzduch ve třídě stál i přes otevřená okna

Slunce přskočilo vysoko do nadhlavníku a na Narinině lavici ve třídě kreslilo kontrastní obrazce.

Už toho bylo dnes dost, a Narine se nedokázala soustředit na francouzské fráze, které do nich učitelka vtlokala. „Je ne parle pas l'anglais. Je parle le français.“ Mnohem víc Narininy pozornosti si uzurpovala moucha drze bzučící kolem Narininy hlavy.

Další tři dívky na tom nebyly o moc lépe.

„Co to s váma je?“ přerušila slečna Louis své marné úsilí, „je už tak pozdě?“

Narine si vzdychla. „Když proč se mám učit francouzsky, když pojedu do Vídně, kde se mluví německy?“